

Wstęp

Dziecięca twórczość, za sprawą lekkości, swobody w podejściu do tematu i braku charakterystycznego dla dorosłych szablonowego myślenia, inspirowała na przestrzeni dziejów wielu znanych i cenionych artystów. Również mnie natchnęła do stworzenia niniejszego programu.

Podczas pracy dydaktycznej z dziećmi niejednokrotnie miałam okazję się przekonać, że są one chłonne i żądne wiedzy o otaczającym świecie oraz że wspaniale odczytują dzieła sztuki, szybko uczą się wolności twórczej i radzą sobie nawet z trudnymi zagadnieniami technicznymi (z którymi w większości stykają się dopiero na drugim etapie edukacji w szkole podstawowej). W moim przekonaniu start w przygodę ze sztuką dopiero w szkole podstawowej to zdecydowanie za późno! Przecież nie od dziś wiadomo, że rozwijanie od najmłodszych lat twórczego podejścia do postawionego wyzwania pomaga w dorosłym życiu na wielu płaszczyznach.

Po co więc czekać? Odpowiedzią na to pytanie jest **program edukacji plastycznej „Mały ARTysta”** przedstawiony w tym e-booku. Powstał on z myślą o tym, aby jak najszybciej „zarazić” dzieci sztuką i nauczyć je określonego, twórczego sposobu myślenia, który zaprocentuje w przyszłości. Program ten w prosty i zrozumiały dla najmłodszych sposób pomaga im w poznawaniu własnych możliwości poprzez artystyczne eksperymenty, kontakt z dziełem sztuki i zagadnieniami teorii plastyki oraz stawianie wyzwań z zakresu motoryki. Zbudowany jest kompleksowo i przejrzysto, dzięki czemu gwarantuje nauczycielowi komfort pracy. Przetawione scenariusze są okraszone informacjami wstępnymi dla prowadzącego.

Korzystanie z tej publikacji stwarza możliwość poznania sztuki w sposób niesablonowy i interesujący dla małego odbiorcy. Co więcej, program nie narzuca tematyki, a jedynie ją proponuje. Układ programu wskazuje kolejność wprowadzanych treści, jednakże zaproponowane do niego plastyczne zadanie jest przykładem do wykorzystania. Program stanowi więc rodzaj przewodnika po świecie sztuki, który pomoże nauczycielowi w zmianie postawy dzieci z odtwórczej na twórczą i kreatywną.

Założenia programu

Program edukacji plastycznej „Mały ARTysta” został skonstruowany w taki sposób, aby poprzez zabawę prezentować najważniejsze zagadnienia plastyczne, rozwijać umiejętności praktyczne dziecka (tzw. rzemiosło) i pobudzać jego kreatywność oraz swobodną ekspresję poprzez kontakt ze sztuką. Program skierowany jest do dzieci pięcio- i sześcioletnich, i wywodzi się z założeń dopuszczonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej podstawy programowej przeznaczonej dla przedszkoli. Pogłębia zawarte w niej treści w sposób uwzględniający możliwości percepcyjne dzieci. Można go realizować w trakcie regularnych zajęć w przedszkolu lub przysposobić w całości jako program koła plastycznego.

Jednym z najważniejszych i nadrzędnych założeń programu jest to, aby dać dzieciom swobodę w podejmowanych przez nie działaniach. Dlatego też nauczyciel realizujący program musi nauczyć się omawiać prace motywująco, mobilizując najmłodszych do podejmowania dalszych wyzwań. Prowadzący pełni rolę mentora, który nakierowuje, a nie ingeruje – nawet jeśli przyjęta przez dziecko wizja nie do końca zgadza się z tematem czy rozwiązaniem zaproponowanym przez dorosłego. Należy pamiętać, że podstawą programu jest taka forma pracy, która nie zniechęca dzieci do podejmowania kolejnych wyzwań. Kontrola i weryfikacja wykonanych zadań nie może mieć zatem charakteru oceniającego! Zalecany jest język pozytywnego wzmocnienia.

Sposoby realizacji

Praca z niniejszym programem może przebiegać na trzy sposoby:

- Realizacja całego programu dydaktycznego.
- Realizacja wybranego (bądź wybranych) modułu zajęć.
- Realizacja wybranego (bądź wybranych) projektu.

Cele ogólne:

- Kształtowanie kreatywności, wyobraźni i ekspresji twórczej podopiecznych poprzez kontakt z szeroko rozumianą sztuką, jej kierunkami i nurtami na przestrzeni dziejów.
- Wykorzystywanie zjawisk naturalnych i reakcji chemicznych do uzyskiwania nietuzinkowych efektów w pracach artystycznych dzieci.
- Przekazanie najmłodszym wiedzy z zakresu podstaw plastyki niezbędnej do swobodnego poruszania się po świecie sztuki.
- Rozwijanie i doskonalenie umiejętności technicznych, manualnych i przestrzenno-konstrukcyjnych przedszkolaków.

Struktura programu

Program „Mały ARTysta” skonstruowany jest w oparciu o cztery różnorodne pod względem tematycznym moduły, prowadzone w systemie naprzemiennym – po jednym zajęciach z modułu w ciągu każdego miesiąca. Program „Mały ARTysta” ujmuje treści edukacyjne w czteromodułowy system, którego układ ma charakter autorski:

- **Tajniki plastyki** – moduł, w którym uczestnicy zapoznają się z podstawowymi pojęciami z dziedziny plastyki, np. linia, kontur, perspektywa, barwy podstawowe i pochodne, koło barw.
- **Sztuka eksperymentów** – moduł, w którym dzieci poprzez eksperymenty, także naukowe, tworzą wyjątkowe dzieła sztuki. Zajęcia z tego bloku mają na celu pobudzić twórczą ekspresję poprzez stosowanie niecodziennych środków wyrazu i rozwiązań niekoniecznie kojarzonych ze sztuką.
- **Klasyka artystycznego gatunku** – moduł, w którym uczestnicy zaznajamiają się z najważniejszymi kierunkami w sztuce i z najwybitniejszymi twórcami. Na każdym zajęciach z tego modułu najmłodszy poznają jeden kierunek lub nurt w sztuce, bądź jednego wybitnego artystę, począwszy od czasów najdawniejszych, aż do sztuki współczesnej.
- **Bazar pomysłów** – moduł techniczno-konstrukcyjny, w którym uczestnicy rozwijać będą umiejętności techniczne, konstrukcyjne, przestrzenne i manualne. Zajęcia te mają na celu wyćwiczenie ręki w operowaniu narzędziami i różnorodnymi materiałami. Dzieci będą zatem wycinać, lepić, formować, owijać, kleić, wydzierać, składać, łączyć, stemplować.

Jak pracować z programem?

Praca z programem zakłada dziesięciomiesięczny cykl dydaktyczny. Na każdy miesiąc przewidziane są cztery tematy – po jednym z każdego modułu. Każdy temat zawiera opracowany scenariusz zajęć wraz ze wskazaniem do jego realizacji i przydatnymi wskazówkami, które pomogą nauczycielowi uniknąć ewentualnych błędów.

W scenariuszach znajdują się także informacje wstępne dla prowadzącego, które są bazą wyjściową do przeprowadzenia zajęć – to, w jaki sposób skorzysta z podanej wiedzy, oraz ile wiadomości i w jaki sposób przedstawi dzieciom, zależy wyłącznie od niego. Wykładane treści należy dostosować do możliwości i zdolności percepcyjnych grupy. **Dodatkowo do programu dołączone są cztery projekty edukacyjno-artystyczne (s. 92)**, które można zrealizować w okresie wakacyjnym, kiedy dzieciom w sposób szczególny doskwiera nuda, lub w dowolnym momencie w trakcie roku.

Treści edukacyjne

Moduł A: Tajniki plastyki

- 1) Malarski alfabet Morse'a – linia i punkt w plastyce ([s. 12](#)).
- 2) Karuzela z barwami – barwy podstawowe i pochodne oraz sposób ich mieszania ([s. 20](#)).
- 3) Zabawy z Panem Konturówką – rysunek i kontur ([s. 28](#)).
- 4) Światło i cień bawią się razem cały dzień – światłocień ([s. 36](#)).
- 5) Barwy w gorączce! – barwy ciepłe i zimne, gama barwna ([s. 44](#)).
- 6) Jakie walory mają kolory? – zagadnienie waloru kolorystycznego w plastyce ([s. 52](#)).
- 7) Czarny i biały – duet doskonały – kolory neutralne, walor czerni i bieli ([s. 60](#)).
- 8) Lubią się czy nie? – kolory kontrastujące ([s. 68](#)).
- 9) W malowaniu nam pomoże ciekawe podłoże – faktura w naturze i sztuce ([s. 76](#)).
- 10) Punkt widzenia zależy od miejsca siedzenia – perspektywa ([s. 84](#)).

Moduł B: Sztuka eksperymentów

- 1) Malowanie na pianie – eksperyment artystyczny z pianką do golenia ([s. 14](#)).
- 2) Bańkowanie – tworzenie wzorów z baniek mydlanych ([s. 22](#)).
- 3) Domowe rewolucje – eksperyment z solą, klejem i farbami wodnymi ([s. 30](#)).
- 4) Bloober – dziwna i nielogiczna masa plastyczna – przygotowywanie nietypowej masy plastycznej ([s. 38](#)).
- 5) Mleczna sztuka – malowanie na mleku ([s. 46](#)).
- 6) Lumi art, czyli sztuka świecąca w ciemności – malowanie farbami fosforyzującymi ([s. 54](#)).
- 7) Olejowe malowanki – malowanie olejem ([s. 62](#)).
- 8) Malujemy obrazy siłą ciężenia – malowanie z wykorzystaniem efektu spływania ([s. 70](#)).
- 9) Wahadłowe malarstwo – wykorzystanie wahadła do malowania ([s. 78](#)).
- 10) Supercień (zajęcia plenerowe) – wykorzystanie naturalnego cienia w plastyce ([s. 86](#)).

Moduł C: Klasyka artystycznego gatunku

- 1) Z wizytą u jaskiniowców – malarstwo naskalne ([s. 16](#)).
- 2) Kafelkowa układanka, czyli rzymska mozaika ([s. 24](#)).
- 3) Być jak Michał Anioł, czyli jak się maluje renesansowy fresk ([s. 32](#)).
- 4) Pejzaż z kropek – malarstwo impresjonistyczne ([s. 40](#)).
- 5) Sztuka w ciągłym ruchu, czyli malarstwo Vincenta van Gogha ([s. 48](#)).
- 6) Kubistyczny collage – kanciasta sztuka Juana Grisa ([s. 56](#)).

- 7) A jak Abstrakcja – analiza obrazu Wassily'ego Kandinsky'ego ([s. 64](#)).
- 8) Geometryczny zawrót głowy, czyli Robert Delaunay w akcji ([s. 72](#)).
- 9) Andy'ego Warhola sposób na sztukę ([s. 80](#)).
- 10) Nie taki design straszny jak go malują ([s. 88](#)).

Moduł D: Bazar pomysłów

- 1) Przezroczyste obrazki – malowanie na szkle/pleksi lub folii ([s. 18](#)).
- 2) Piękno symetrii – zastosowanie symetrycznego odbicia w pracy plastycznej ([s. 26](#)).
- 3) Kolekcjoner motyli – praca techniczna, wykonanie motyla w pudełku z kartonu przy użyciu farb i waty ([s. 34](#)).
- 4) Foliowe maski, czyli sztuka bardzo delikatna – formowanie z folii aluminiowej ([s. 42](#)).
- 5) Multiobrazek – powielanie obrazków ([s. 50](#)).
- 6) Inna układanka – grupowe przygotowywanie puzzli ([s. 58](#)).
- 7) Srebrny glob – praca plastyczna inspirowana pełnią Księżycyca ([s. 66](#)).
- 8) Plastikowe odbitki – wykorzystanie woreczków strunowych do transferów wzorów ([s. 74](#)).
- 9) Kooosmos! – przygotowanie makiety Układu Słonecznego ([s. 82](#)).
- 10) Splash – wybuchowa sztuka (zajęcia terenowe) – praca zbiorowa, rzucanie balonikami z farbą w wielkoformatowe płótno ([s. 90](#)).

Przewidywane osiągnięcia Dzieci

Dziecko:

- pozostawia ślad na płaszczyźnie, wykorzystując konwencjonalne i niekonwencjonalne narzędzia;
- maluje farbami akwarelowymi, plakatowymi, akrylowymi i przygotowanymi przez siebie;
- posługuje się sprawnie ołówkiem o różnych grubościach, kredkami, pastelami i innymi narzędziami piśmienniczo-malarskimi;
- wykonuje prace inspirowane nurtami w sztuce i dorobkiem znanych artystów;
- sprawnie wycina, skleja, wydziera, łączy elementy, stempluje, owija, formuje, lepi, tworząc określoną kompozycję;
- podejmuje próby eksperymentowania w ramach zajęć;
- obserwuje wykorzystanie zjawisk naturalnych i reakcji chemicznych do tworzenia prac plastycznych;
- na podstawie obserwacji wykorzystuje zjawiska naturalne i chemiczne do tworzenia prac plastycznych;
- komponuje prace według własnego pomysłu;
- wykorzystuje zdobytą wiedzę do samodzielnego projektowania prac.

Ewaluacja:

- Omawianie powstałych na zajęciach prac.
- Organizowanie wystawki stworzonych podczas zajęć prac.
- Stała obserwacja osiągnięć dzieci.
- Fotograficzna dokumentacja prac i postępów dzieci.

- Sporządzenie plakatu, kroniki lub fotoalbumu pamiątkowego.
- Wręczenie dyplomów na zakończenie.
- Przygotowanie wystawy końcowej – podsumowującej program.

WYSTAWY NA ZAKOŃCZENIE PROGRAMU

Najlepszym dopełnieniem pracy artystycznej dzieci jest zorganizowanie uroczystej wystawy wieńczącej program. Aby mali artyści poczuli dumę z dobrze wykonanej pracy, warto zaprosić na wystawę rodziców i bliskich, nauczycieli i dzieci z placówki. Jeśli ze względu na ograniczone miejsce nie da się zorganizować tak dużej wystawy w miejscu pracy, można spróbować nawiązać współpracę z lokalnym domem kultury lub pobliską biblioteką (z doświadczenia wiem, że w ramach współpracy lokalnej tego typu instytucje chętnie włączają się w podobne inicjatywy).

MATERIAŁY POTRZEBNE DO REALIZACJI PROJEKTU

Przed rozpoczęciem realizowania programu warto zacząć gromadzić potrzebne materiały. Pozwoli to w dużym stopniu ograniczyć koszty – nie trzeba kupować wszystkiego w specjalistycznych sklepach. Wystarczy dobrze się rozejrzeć, a okaże się, że wiele potrzebnych rzeczy można „odzyskać” z wykorzystywanych na co dzień przedmiotów. Do zbierania materiałów można także zaangażować rodziców.

Warto zatem gromadzić małe butelki, woreczki strunowe, butelki z atomizerem (spryskiwaczem) po kosmetykach czy środkach czystości. Do precyzyjnego nakładania farb świetnie nadają się buteleczki po brokatowym kleju, butelki z dozownikiem po farbach do włosów czy też buteleczki po kleju płynnym szkolnym. Jako szablony i podkładki można wykorzystać tekturki z bloków rysunkowych i technicznych, do stemplowania zaś – gąbki do zmywania, stare szczoteczki do zębów lub różnego typu zmywaki. Do odzyskiwania resztek farb przydadzą się plastikowe kubeczki po sosach do pizzy. Potrzebne będą także tekturki i pudełka, styropianowe tacki po serze lub wędlinach z supermarketu oraz opakowania typu *take out*. Jeśli dobrze się rozejrzeć, połowa niezbędnych materiałów jest na wyciągnięcie ręki!